

net (*Inv. Exarc, gotnet, 1566, DAG.*, que deu ser d'infl. italiana). *Gonete*, pres del cast. *JUANETE (DECH)*, pronunciat adaptant-lo a *gonet*. *Gonelló* bal.

No hi podem confondre (com vol fer-ho *AlcM*) l'antic *gonió*, cosa enterament diferent, peça d'armadura 'vesta de malla de ferro que davallava fins als genolls': tenint en compte el material i no essent peça de vestir, és ben poc probable que derivi del radical de *gona* o *gonella*, per més que una forma *gonilló* aparegui en un passatge de Llull en algun dels mss. (*Concili*, v. 222, *NCl.* III, 121), però encara que l'obra s'escriu el 1311 solament en tenim mss. mallorquins del S. XV (i algun del XIV) i es tracta evidentment d'una grafia ultracorrecta d'aquests escribes, en un temps en què ja a Mallorca es pronunciava *aſiyar* per *aſillar*.

Altrament el mot apareix pertot sense *-ll-*, i amb hiatus entre la *i* i la *ó*, i això fins i tot en textos de zones (Rosselló, Empordà, Ribagorça, P. Val. etc.) on mai la *-yl-* no s'ha convertit en *y*, ni ha estat pronunciada d'altra manera que *-l- < -LL-*: «portà un *gonió* molt bo, vestit sots la gonela --- e vestí una grama-ya ---», Desclot (*Cròn.*, § 104; *NCl.* III, 158.1), «un *gonió* sive camisol ferri», doc. de Vic de 1261 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 429); «per temor de la batayla que cuydaven haver, un cavaler prestàns un *gonió* leuger que-ns vestíssem: e açò fo-l nostre començament de les primeres armes», «per mon *gonió* e per mon perpunt», «vestia un *gonió* dejús la capa», Jaume I (*Ag.*, 22, 55, 136).

També les fonts valencianes (on una *-yl-* pronunciada *-y-* fóra un fet absolutament inoït) l'escriviren igual: «*gonyó*: armadura de cuerpo» (Sanelo, f° 85). I el trobem àdhuc en un text occità del segon quart del S. XIII (en qualsevol parlar occità antic *lh=y* fóra possible, i tractant-se del llenguadocià merid., és inconcebible en qualsevol època): «anc non ac autr' armadura / mais gran coutel a la sentura / e, en son dós, un *gonió* / ben fait e de bela faisó» (que Nelly-Lavaud tradueixen «un corset cuirassé»), *Jaufré*, v. 1691.

És tot un problema etimològic, entre altres raons perquè és ben estranya i inusitada aqueixa terminació *-ió* (almenys, masc.). Un altre passatge de Desclot em sembla donar-nos la clau d'una etim. raonable: en la vetlla de la batalla decisiva, al final de la guerra contra la consòrcia franco-vaticana: «hanc negú --- no dormí aquella nit, ne li isqué lo *guarniment* de la squena» (*NCl.* v, 17.12) que deu ser si fa no fa el mateix que un *gonió*: però aqueixa és només la llició dels mss. F, O, S i V, mentre que l'altre ms. antic entre els millors, el J, en lloc d'això porta «ne-ls isqué lo *guanió*».

Crec, doncs, que això està per la *guarnizó* amb la caiguda de la *-ri-* intervocàlica, normal en català (així com es troba la *guarió* per la *guarizó* 'curació, guariment' i molts altres, sense comptar els infinits en *-aó*, *-eó < -ATIONE*, *-ETIONE*). Com que en cat. parlat *guz* s'ha reduït sempre vulgarment a *goz* (*gorir*, *goanyar*, *gordar* etc.) era inevitable que aquest *gornió* caigués en l'òrbita dels derivats de *gona* i *gonella* eliminant-se-li per tant la *-r-*, majorment essent així que, com consta

per l'altre passatge de Desclot (i d'altres) el *gonió* es posava immediat dessorra la gonella.

És veritat que *gonió* (cas subjecte o plural *goniós*) és també un mot de la llengua d'oc, però allí és un mot ben rar, car en el passatge citat del *Jaufré* l'altre ms. porta *gonellon* (*PSW* IV, 146) i el citat és el que Brunel creu copiat per un escriba del límit català; fora d'això no se'n coneixen més que un passatge de Raimon d'Avinhon («far ausbercx e *goniós*») i un de les *Leys d'Amors* tolosanes del S. XIV («*goniós*, albercx e escutz»), Rayn. III, 483b, o sigui dues fonts tardanes i totes tres veïnes de Montpeller i del límit català: evidentment manlleus del català, en un moment en què els occitans, ajupits al domini francès després de Muret, no rebien armes sinó de Catalunya, i ni un peix gosava alçar l'esquena damunt la mar si no hi duia les barres catalanes. El canvi de gènere *la guanió* en *lo gonió* evidentment degut a la influència dels parònims i para-sinònims *gonell*, *gonelló*, *gonellot* i dels sinònims o quasi-sinònims *capmall*, *elm* etc.

En fi, per a brillant confirmació d'aquesta etimologia, tenim l'existència documentada de la variant amb *-rn-*: «tothom qui portàs de nits *gornió* o servelera o gorgera o gant o gant de fe<r>es o broquer, que li costaria xx sols. --- e perde les armes» en les *Ordinacions* del Comtat d'Empúries, de mj. S. XIV (*RLR* xv, 44, per més que Balaguer hi féu la lectura *goruió* evidentment errònia).

GONFANÓ, del francic GUNDFANO 'penó de batalla', compost de GUND 'combat' i FANO 'bandera' (al. *fabne* id.). □ 1.ª doc.: S. XIII.

En la documentació de les ordres militars figura en ordinacions que en llur text original estaven en llatí i són de la primera del S. XIII, si bé vertides al català, en data posterior, però no molt més tardana, ben cert encara en el S. XIII: «los ffreres perden la companyia de l'Espital --- si lexa el *gomfanó* e-ls freres, en batayla de sarraÿns», «que negun si no és de leyal matrimoni no sia cavayler en la casa --- ni [puxa] haver batlia ne *gomfanó*»: totes dues dictades en llatí en els anys 1201-4, i la segona traduïda en els anys 1270 i 1274, MiretS (*TemplH*, pp. 545, 549); en una campanya contra Almeria, parlant de Vera: «lo nostre *ganfanó* metérem dintre la raval de Bera --- e si tinguéssim los cavalls armats, aguérem barrey<a>da tota la raval», a. 1304 (Finke, *Acta Arag.* III, 123). «Demanaren a l'Àmic quin senyal faia son Amat en son *ganfanó*», Llull (*L. d'Amic e A.*, *NCl.* XIV, 46.29). En català antic, doncs, no era terme foraster, de l'Església romana, sinó usat en els nostres combats per al rescat del territori; si bé llavors també es parlà molt dels *gamfanons* de l'Església, en ser nomenat Pere el Catòlic *gamfanoner* de l'església de Roma.

Amb la Renaix. se'n torna a parlar com a cosa del nostre passat: «los boixos y'ls *gonfanons* / balandreja l'aura dolsa; / tot mitj sembla que 's desperta / y mitj sembla que reposa», MilàF (*Arnaldó de Baseya*, v. 149, ed. Gilj, p. 316). Altrament es tracta de processons: «els capellans de la Vall, els frares llecs i el poble, amb